

Dno VAASA/412/00.04.00/2020

Lausunto hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liit- tyviksi laiksi

Koulutuslautakunta	3.6.2020	28
Kaupunginhallitus	15.6.2020	173

Sivistystoimenjohtaja Christina Knookala, puh. 040 556 5011, christina.knookala(at)vaasa.fi
Rehtori Anne Levonen, puh. 040 566 6301, anne.levonen(at)edu.vaasa.fi
Rehtori Jaakko Perttu, puh. 040 513 9517, jaakko.perttu(at)edu.vaasa.fi
Rehtori Åsa Stenbacka, puh. 040 750 7030, asa.stenbacka(at)vamia.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt koulutuksen järjestäjiltä lausuntoa luonnok-
sesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liitty-
viksi laeiksi, kuten oppivelvollisuuden nostaminen 18 ikävuoteen, maksuton toinen aste
ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta.

Vaasan kaupungin koulutuslautakunta antaa alla olevan lausunnon. Lausunto sisältää
sekä ammatillisen koulutuksen että lukiokoulutuksen näkökulman em. hallituksen esi-
tykseen.

Lakiehdotukseen sisältyy perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen säädettävä hakeutu-
misvelvoite sekä vapaan hakeutumisoikeuden säilyttäminen toisen asteen koulutukseen.
Onkin tärkeää, että kaikille nuorille pyritään turvaamaan toisen asteen tutkinnon suorit-
tamismahdollisuus. Esityksen mukaan koulutuksen järjestäjälle muodostuu velvollisuus
tarjota opiskelupaikka kaikille oppivelvollisille. Uudistus kannustaa opintoihin hakeu-
tumiseen ja lisää näin ollen opiskelijoiden määrää oppilaitoksissa.
Tämä vaatii koulutuksen järjestäjää myös uudistamaan ja tarkistamaan prosessejaan se-
kä ohjauskäytäntöjään. Etenkin alle 18-vuotiaiden osalta, seurannan tehostaminen edel-
lyttää selkeää ja aukotonta kontrollia. Opiskelun keskeyttämiselle sekä opiskeluoikeu-
den menettämiseksi on lakiehdotuksessa mainittu kiinteät perusteet. Koulutuksen järjes-
täjälle ei ole jätetty tässä lainkaan omaa harkintavaltaa. Päihde- ja mielenterveysongel-
mat ovat lisääntyneet myös nuorten keskuudessa ja heille tarvitaan lisää kuntoutuspal-
veluita, sillä heille ei monesti koulu ole oikea paikka. Oikeanlaisia ja tarpeenmukaisia
hoitoon ja kuntoutukseen painottuvia palveluja tarvitaan. Koulutuksen järjestäjälle jää
myös velvollisuus ohjata keskeytymisvaarassa olevia opiskelijoita soveltuvampaan kou-
lutukseen, joten tukitoimien tarve tulee kasvamaan merkittävästi.

Opiskelijahuoltoon on myönnetty lisärahoitusta, tämä onkin ehdoton edellytys, sillä op-
pivelvollisuus laajentaa merkittävästi opiskelijahuollon toimintaa. Monen oppivelvolli-
sen kohdalla joudutaan varmasti ohjauksen tuella käyttämään runsaasti aikaa opiskelu-
suunnitelman seurantaan sekä henkilökohtaiseen ohjaukseen. Samoin ohjauksen resurs-
seja tarvitaan siihen, että nuorelle ja hänen huoltajalleen on selvitettävä oppivelvolli-
suuden laiminlyömisestä mahdollisia seuraamuksia.

Oppivelvollisuutta laajennettaessa laajenee myös maksuttomuus. Oppivelvollisuuden
laajentamiseen liittyvä toisen asteen koulutuksen maksuttomuus on esityksen mukaan
suunniteltu ulottuvan lähtökohtaisesti koko toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Esi-
tyksen mukaan kaikkia alle 18-vuotiaita veloitetaan opiskelemaan ja valvontavastuu

tästä on esityksessä tarkkaan määritelty. Tämä vaatii koulutuksen järjestäjältä tiivistä yhteistyötä monen muun toimijan kanssa sekä merkittävää seurannan tehostamista. Lakiesityksen pohjana on hyvä ja kannatettava ajatus siitä, että jokaiselle nuorelle annetaan mahdollisuus toisen asteen suorittamiseen, riippumatta perheen taloudellisista edellytyksistä. Maksuttomuuden jatkuminen sen kalenterivuoden loppuun, kun nuori täyttää 20 vuotta antaa kaikille tasa-arvoiset taloudelliset mahdollisuudet tähän.

Lakiehdotuksen mukaan maksuttomia olisivat osaamisen hankkimiseksi tarvittavat oppimateriaalit, tietokoneet sekä työvälineet, -asut ja -aineet. Opetuksen järjestäjälle tämä tarkoittaa mittavaa lisärahoituksen tarvetta. Mielestämme lakiehdotuksessa olisi määriteltävä tarkemmin mitä kaikkea maksuttomuus kattaa lukiossa ja mitä ammatillisella puolella. Esimerkiksi mahdollisesti tuleva tietoteknisten laitteiden maksuttomuus aiheuttaa koulutuksen järjestäjälle merkittäviä kustannuksia ja tulisikin korvata täysimääräisenä koulutuksen järjestäjälle. Lisäkustannuksia aiheuttavat myös laitteiden osalta tuki ja ylläpito. Myös muiden materiaalien ja työasujen osalta, joita koulutuksen järjestäjä on lakiesityksen mukaan velvollinen tarjoamaan, on koulutuksen järjestäjän lisättävä huoltoa, valvontaa ja seurantaa merkittävästi. Tarkempaa kirjausta kaivataan siihen, voidaanko maksuttomuudesta huolimatta asettaa opiskelijalle tarvittaessa jotakin vastuu- tai korvausvelvollisuutta.

Kuntaliitto pitää oppivelvollisuuden laajentamiseen esitettyä rahoitusta riittämättömänä suhteessa uudistuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Mikäli rahoitus ei korvaa oppivelvollisuuden laajentamisesta toiselle asteella aiheutuvia kustannuksia täysimääräisesti, tulee vakavasti arvioida, voidaanko nykyisellä opetushallituksen yksikköhintaan perustuvalla rahoituksella jatkaa toisen asteen koulutustoimintaa nykyisellään. Todennäköistä on, että kaupunki joutuu lisäämään yksikköhintaan maksuttomuudesta johtuvien kululisäysten ja puuttuvan rahoituksen eron verran rahoitusta. Muussa tapauksessa kyseeseen tulisivat uudistuksesta aiheutuvat epäsuotuisat koulutusleikkaukset.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös laki tutkintokoulutukseen valmentavasta (TUVA) koulutuksesta, sekä muista nivelvaiheen koulutuksista esim. kuntouttava toiminta, perusopetuksen lisäopetus, ammatillisen koulutuksen valmentava koulutus, lukiokoulutuksen valmistava koulutus, työpajatoiminta, jne. joita toteuttavat monet eri toimijat. Mielestämme ehdotettu uusi nivelvaiheen koulutus on hyvä uudistus, koska se korvaa muita nivelvaiheen koulutusosoita. Se parantaa perusopetuksen jälkeen opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa toisen asteen tutkinto joko ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa.

TUVA- koulutuksen laajuus on esityksen mukaan 38 viikkoa. Ammatillisessa koulutuksessa käytössä on osaamispisteet ja lukiokoulutuksessa opintopisteet. Ammatillisessa koulutuksessa tämä muusta tutkintokoulutuksesta poikkeava aikaperustainen laajuusmuoto herättää hämmennystä. Ammatillisen koulutuksen näkökulmasta olisi johdonmukaista määritellä laajuus osaamispisteinä, kuten nykyisessä Valma-koulutuksessa (0-60osp).

Opetuksen ja ohjauksen tuntimäärän määrittely 29 viikkotuntiin on varmasti hyvä opiskelijoille, jotka tarvitsevat kiinteää lähiopetusta, kuten maahanmuuttajille, jolloin saadaan tehokkuutta kielen oppimiseen ja muihin opintoihin sekä nuorille apua säännöllisen päivärhythmin ylläpitämiseksi. Näkemyksemme mukaan tässä voisi miettiä opiskelija-kohtaista tarveharkintaa ja joustoa, koska koulutus on lähtökohtaisesti suunniteltu monien eri kohderyhmien tarpeisiin. Mielestämme on kuitenkin tärkeää säilyttää TUVA-koulutuksen osalta lähiopetuksen määrä riittävän korkeana, jotta voidaan pitää huolta

siitä, että koulutus kohdentuu henkilöille, joilla on tarvittavat edellytykset säännölliseen koulunkäyntiin.

Kannatamme sitä, että tässä uudessa nivelvaiheen koulutuksessa voidaan käyttää olemassa olevien nivelvaiheen koulutusten rahoitus pohjaa.

Esityksen mukaan TUV A-koulutuksen osalta laki astuisi voimaan 1.8.2022. Mielestämme tämä aikataulu on realistinen ja toteuttamiskelpoinen.

Hallituksen tavoite lisätä toisen asteen läpäisyä, nostaa suomalaisten koulutusastetta ja ehkäistä syrjäytymistä ovat kannatettavia. Vaasan kaupungin koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että uudistukseen liittyvät menolisäykset korvataan kunnille täysimääräisinä. Rahoituksen ohjaaminen uudistukseen ei saa tapahtua toisen asteen koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja/tai perusopetuksen kustannuksella. Riittävät tukitoimet, oppilasohjaus, erityisopetus ja oppilashuoltopalvelut mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vaikuttaa toiselle asteelle asti, joten siihen on myös varmistettava riittävä rahoitus.

Ennen lain toimeenpanoa on varmistettava, että muutoksiin sitoudutaan pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti. Muutoksen tekeminen ei onnistu, mikäli muutoksiin ei ole pitkän tähtäimen sitoutunutta suunnitelmaa sekä toimintaan liittyvää riittävän rahoituksen varoamista.

Pidämme lain voimaantulon aikataulua liian kireänä, kannatamme Kuntaliiton esitystä siitä, että oppivelvollisuuslaki pidennetystä oppivelvollisuudesta ja maksuttomuudesta tulisi voimaan samaan ajankohtaan kuin laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta eli 1.8.2022.

Sivistystoimenjohtaja CK

Koulutuslautakunta hyväksyy ylläesitetyn lausunnon lähetettäväksi edelleen Opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Päätös Hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 15.6.2020

Sivistystoimenjohtaja Christina Knookala, puh. 040 556 5011, christina.knookala(at)vaasa.fi

Vaasan kaupungin taloudellisen tilanteen ollessa erittäin haastava alijäämän kattamisvelvoitteen johdosta sekä koronan aiheuttamien muutosten vaikeuttaessa kuntien tilannetta ennestään, kaupunginhallitus näkee, että kunnalla ei ole tässä kohtaa taloudellisia edellytyksiä lisätehtävien hoitamiseen. Vaikka uudistus on luvattu korvata kunnille täysimääräisesti, ennakoidaan kuitenkin, että lisätehtävistä syntyy kustannuksia, joita lisärahoitus ei tule kattamaan. Täten nähdään, että esitetty aikataulu, jossa oppivelvollisuuslaki pidennetystä oppivelvollisuudesta ja maksuttomuudesta astuu voimaan 1.1.2021 tulee liian pian, ja että voimaantulopäivä tulisi siirtää ajankohtaan 1.1.2023.

Sivistystoimen johtaja CK

Kaupunginhallitus hyväksyy ylläesitetyn lausunnon kaupunginhallituksen lausunnolla täydennetyllä lähetettäväksi edelleen Opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Päätös Aino Akinyemi esitti Laura-Ala-Kokon kannattamana, että oppivelvollisuuslaki pidentetystä oppivelvollisuudesta ja maksuttomuudesta tulee voimaan 1.8.2022.

Marko Heinonen esitti Mauri Ollilan kannattamana, että voimaantulopäivä tulisi siirtää aikaisintaan ajankohtaan 1.1.2023.

Puheenjohtaja totesi, että tehdyistä esityksistä tulee äänestää. Ensin asetettiin Akinyemin ja Heinosen esitykset vastakkain. Akinyemin esitystä kannattava äänesti Jaa ja Heinosen esitystä kannattava äänesti Ei. Suoritettussa äänestyksessä annettiin 3 Jaa-ääntä (Akinyemi, Ala-Kokko, Kivimäki) ja 8 Ei-ääntä (Tolppanen, Heinonen, Ollila, Blomfeldt, Wägar, Salovaara-Kero, Granfors, Kujanpää), joten Heinosen esitys voitti.

Seuraavaksi asetettiin Heinosen ja kaupunginhallituksen esitykset vastakkain. Heinosen esitystä kannattava äänesti Jaa ja kaupunginhallituksen esityksestä kannattava äänesti Ei. Suoritettussa äänestyksessä annettiin 8 Jaa-ääntä (Tolppanen, Akinyemi, Ala-Kokko, Blomfeldt, Wägar, Salovaara-Kero, Granfors, Kivimäki) ja 3 Ei-ääntä (Heinonen, Ollila, Kujanpää), joten kaupunginhallituksen esitys voitti.

Kaupunginhallituksen päätösehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Maria Tolppanen
puheenjohtaja

Marjo Mäki-Krekola
pöytäkirjanpitäjä

Ulla Granfors
pöytäkirjantarkastaja

Mauri Ollila
pöytäkirjantarkastaja
